

ZÁMBÓ GÉZA

Gondnokrendelés a gyámhatóság által

Történeti gyökerek, jelenbeli problémák

Dolgozatom főhajtás egykori tanárom, professzorom előtt, akinek magas színvonalú előadásait – hallgatótársaimmal együtt – kitüntető figyelemmel kísértük.

Céлом egyrészt a közigazgatási szervek (a továbbiakban: gyámhatóság) gondnok kirendelésével összefüggő feladatainak elemzése a különféle korszakokra vonatkozó jogi szabályok tükrében. Másrészt célkitűzésem a gondnokrendelés sokszínű eseteinek a teljesség igényével történő bemutatása.

Nem lehetett céлом – jelen dolgozat keretében – a gondnok feladataira vonatkozó köz- és magánjogi szabályok teljes körű elemzése. Elsősorban a gondnokrendelés szükségességére, annak feltételeire, a gyámhatóság által rendelhető gondnokság eseteire, a vonatkozó jogi szabályozás vizsgálatára szorítkozom.

I. A gondnokság történeti gyökerei

A középkori Magyarországon a gondnoksági jog nem volt kellően szabályozott, elméleti művelése még nem került előtérbe. A gondnokság szükségességére, a gondnokrendelésre vonatkozó – a gyámságtól elhatároló – önálló szabályokat ebben a korban még nem határoztak meg.

1. Gondnokságról a gyámság fogalomkörén belül példaszerűen

– Mátyás 1485. évi dekrétumainak 2. cikkelye, amely a nádort, mint az ország örökösének gyámját vagy gondnokát (*tutor vel curator*) említi.¹ Tekintettel arra, hogy a nádor a trónörökös kiskorúsága esetén gyakorolta e tisztséget, azaz az atyai hatalom nélkül maradt kiskorúról gondoskodott.

---

¹ DR. SIPOS LÁSZLÓ: A gyámsági jog és a gyámügy újraszabályozása a kiegyezés utáni kodifikációs folyamatban. *Ügyészségi Értesítő*, 1992/2–3. 40. p.

Álláspontunk szerint a megnevezés ellenére ebben az esetben nem gondnokságról, hanem egyértelműen a gyámságról van szó.²

– A gondnokságról Werbőczy István *Tripartitum*ának első részében találhatunk a gondnokságra vonatkozó rendelkezéseket; a gyámságot kimerítően – mintegy 22 tituluson keresztül – tárgyalja a szerző, addig a gondnokságra ennél jóval kevesebbet szán.

Az első rész 55. titulusa akként rendelkezik, hogy az őrjöngő, esztelen és megtébolyodott fiúk az atyai hatalom alól, annak halála esetén pedig az épelméjű fiútestvér gondozása alól soha fel nem szabadulnak.

A 124. titulus kimondja, hogy szülők fiaik részére serdült korukat követően is gondnokot rendelhetnek azok kívánságára vagy akaratával. Ezt követően viszont az örült, az esztelen, a holdkóros, vagy a tébolyodott fiúgyermek felett törvényes korát követően végrendeleti vagy rendelt *gyám* oltalmáról beszél.³

Látható, hogy a korabeli jog dogmatikai kidolgozottságának hiánya által okozott fogalmi zavar azt eredményezte, hogy Werbőczy olyan esetekben is gyám kirendelését tartja lehetségesnek, amelyet a római jog és a mai jog is egyértelműen a gondnokság fogalomkörébe sorol. Almay arra is felhívja a figyelmet, hogy az ősiség törvénye miatt az ősi vagyon elidegenítése és megterhelése kapcsán érvényesülő korlátozások sok esetben fölöslegessé tették a római jogban és a mai jogban is élő vagyonkezelő gondnokságot.⁴

– Az 1715. évi 68. törvénycikk amelyet „az árvák nyomorult s csaknem elhanyagolt sorsának enyhítésére és azoknak gyámokkal és *gondnokokkal* ellátására nézve határozták el”⁵ akként rendelkezett, hogy a törvényes kort el nem ért gyermekek gyámság alatt állnak, ezért sem ingó, sem ingatlan vagyonukról nem rendelkezhetnek, *gondnokot* sem rendelhetnek maguknak.⁶

² A római jogi szabályozásban a gyámság (*tutela*) és a gondnokság (*cura*) intézménye jól elkülöníthető. A tartós jellegű gyámsághoz képest a gondnokság eseti jellegű is lehetett. Vö. MOLNÁR IMRE – JAKAB ÉVA: *Római jog*. Szeged, 2001. 169. p.

³ Az elmebeteg (*cura furiosi*), valamint a család vagyonát pazarló tékozlók (*cura prodigi*) vonatkozásában gondnok kirendelésének lehetőségét már a római jogi XII táblás törvények is tartalmazták. Vö. ALMAY GYÖRGY: A gyámhatóság által rendelendő gondnokság esetei. „Gyámügyi- és Gyermekvédelmi Közszolgálat”, In *VIII. Közigazgatási Továbbképző Tanfolyam*. 1943, Egyetemi Kiadó Nyomdaipari Rt. Pécs, 173. p.

⁴ A római jogban kizárólag a vagyon megőrzését célozta a csődbejutott feletti gondnokság. Gondnok kezelte továbbá a hagyatékot a kiskorú örökös származásának megtámadása esetén, az örökösnek a hagyaték elfogadása tárgyában tett nyilatkozatának megtételéig, valamint azt a hagyatékot, amely felett a gyermeket váró özvegynek haszonélvezeti joga volt. Uo. 172–174. p.

⁵ HOMOKI-NAGY MÁRIA: *A magyar magánjog történetének vázlatja 1848-ig*. JATEPress, Szeged, 2001, 38. p.

⁶ Itt nyilvánvalóan a római jogban, a klasszikus korban kialakuló *cura minorum*ként említett gondnoksági fajta kerül megemlítésre. (Vö. JUSZTINIÁNUSZ: *Institúciók* I. könyv. XXIII. A gondnokokról.) Ezt a gondnoksági fajtát Werbőczy is ismerte.

2. A gondnokság fogalma az Osztrák Polgári Törvénykönyv meghatározása alapján

A szabadságharc bukását követően, a *neoabszolutizmus* kezdetén a gondnokság intézménye idehaza még nem volt kellően szabályozva. Az Igazságügyi Minisztérium 1852. december 22-én kiadott rendelete 1853. május 1-vel az *Osztrák Polgári Törvénykönyvet* (a továbbiakban: OPTK) léptette hatályba Magyarországon.

– Az OPTK már tartalmazott gondnokság fogalmat. Eszerint „oly személyek részére, kik ügyeiket magok ellátni s jogaikat magok megóvni nem képesek, ha az atyai vagy gyámsági hatalomnak nincs helye, a bíróság *gondnokot* vagy ügyviselőt tartozik nevezni.” Ilyenek voltak azok a kiskorúak, akik külföldön ingatlanvagyonnal rendelkeztek, akiket apjuk vagy gyámjuk nem képviselhetett, akik szüleikkel vagy gyámjukkal kötöttek ügyletet, a közös gyámmal rendelkező kiskorúak közöttük lévő peres ügy esetén, azok a teljeskorúak, akik örökségbe vagy kábaságba estek, a „kijelentett tékozlók”, a még meg nem születettek,⁷ siketnémák, távollévők, és bizonyos feltételek esetén a büntetettek is.

– Az *Októberi Diploma* (1860) – még a folyamatban lévő ügyekben is – hatályon kívül helyezett minden addig bevezetett osztrák jogszabályt. Az 1861-ben összeülő *Országbírói Értekezlet* az általa megalkotott *Ideiglenes Törvénykezési Szabályokban* akként rendelkezett, hogy az 1848 előtti magyar törvényeket kell visszaállítani.

A XIX. század utolsó évtizedeiben a gyám- és gondnoksági jog területén a legfontosabb kérdés a gyámhatósági hatáskör elhelyezése volt. Eltérő véleményekkel találkozunk a hatáskörnek a bíróságok, vagy a törvényhatóságok kezébe helyezése tekintetében. A hatásköri vitának a Gyámtörvény elfogadása vetett véget.⁸

3. A Gyámtörvény gondnokságra vonatkozó rendelkezései

A kiegészítést követően a gazdasági-társadalmi változások kikényszerítették a gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló *1877. évi XX. törvénycikk* (a továbbiakban: Gyt.) megalkotását, amelyet a maga korában Európa egyik legmodernebb gyámtörvényeként tartottak számon.

A Gyt. – címében foglaltaknak megfelelően – a gyámság és a gondnokság intézményét tárgyalta. „Midőn ugyanis valamely személynek önelhatározása és cselekvőképessége akár korhiány, akár szellemi, erkölcsi és testi fogyatkozások miatt korlátolva van, vagy éppen teljesen hiányzik: előáll annak a szüksége, hogy

⁷ A méhmagzat gondnokságát (*cura ventris*) már a római jog is ismerte, a magyar jogban azonban sokáig nem jelent meg ez a jogintézmény.

⁸ ZÁMBÓ GÉZA: *A gyermekvédelmi gyámság*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005, 56. p.

a korlátolt vagy hiányzó akarat és cselekvő-képessége pótoltsák, kiegészíttessék, vagy helyettesítve és így a személy magánjogi alanyiséga helyreállítva legyen. Erről gondoskodik a közigazgatás a gyámság és a gondnokság intézménye által.”⁹

A gondnokság ezen belül egy korabeli meghatározás szerint: „...főleg nagykorú személyek részére rendelt oltalom, ha elmebeli vagy testi fogyatkozásaik révén oly szerencsétlen helyzetben vannak, hogy vagyonukat kezelni vagy érdekeiket megvédelmezni nem képesek. De kiskorúak vagyona kezelésére is rendeltetik gondnok a törvényben meghatározott esetekben, tehát a gondnokság a gyámság mellett kiegészítő intézkedésként is fennállhat...”¹⁰

A törvény az atya, a gyám, illetve a gondnok jogait és kötelezettségeit a törvényes képviselőt, nevelés-képzés, vagyonkezelés hármasa köré rendezve részletezi.

A gondnokság – jellegénél fogva – gyakran helyettesítő intézményként jelent meg a gyámhatóság által korlátozott vagy egyébként hiányzó atyai vagy gyámi hatalom pótlására.

– *Gondnokrendelés szükségessége a Gyt. szabályozása alapján*
Gondnokot rendeltek:

- a) elmebetegek és magukat jelekkel megértetni nem tudó siketnémák részére [Gyt. 28. § a) pont];
- b) gyengeelméjűek és magukat jelekkel megértetni tudó siketnémák részére, ha emiatt vagyonuk kezelésére képtelenek [Gyt. 28. § b) pont];
A Berzsényi által idézett korabeli bírói gyakorlat szerint gyengeelméjű az, akinek nincsen fogalma a pénz és a vagyon jelentőségéről, és emiatt képtelen a vagyon értékesítése és használata kapcsán felmerülő tennivalók megfontolására, elvégzésére.¹¹
- c) tékozlók részére [Gyt. 28. § c) pont];

A felsorolt esetekben a bíróság mondja ki a gondnokság alá helyezést, és az általa történt megkeresés alapján a gyámhatóság rendel ki gondnokot.

- d) a távollévő személy részére [Gyt. 28. § d) pont];
Távollévő személynek tekintendők, akik legalább egy év óta távol vannak, ha tartózkodási helyük ismeretlen, vagy hazatérésükben gátolva vannak, és az érintettek megbízottat nem rendeltek, a megbízott a vagyonkezelésben akadályoztatva van, a megbízó és a megbízott között érdekellentét van, illetve, ha a megbízás megszűnt.

A távollét miatt szükséges gondnokság kirendeléséről a gyámhatóság a rokonok vagy azon községi előljáróság értesítése alapján szerzett

⁹ CSIKY KÁLMÁN: *Magyar közigazgatási jog kézikönyve*. Bp., 1899, Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt. 380. p.

¹⁰ DR. KOVÁCS GYULA: *Árva-és gyámügyi szolgálat a községekben*. Bp., 1899, Országos Központi Községi Nyomda Részvény-Társaság. 65. p.

¹¹ BERZSENYI ÖDÖN: *Korszerűsített gyámtörvény*. Irodaszolgálat Kft. Bp., 1947, 45. p.

tudomást, ahol a távollevő utolsó rendes lakóhelye, tartózkodási helye volt, ingó vagy ingatlan vagyona feküdt. A törvény a gyámhatóságnak lehetővé tette, hogy sürgős esetben az 1 év letelte előtt is megtegye a vagyon védelméhez szükséges ideiglenes intézkedéseket.

A távollevő gondnokságára vonatkozó törvényhely értelmezése kapcsán a gyakorlatban számos vitás kérdés merült fel. A törvény például nem határozta meg, hogy kit kell ismeretlen helyen távollevőnek tekinteni, és honnan számítandó az egy éves időtartam? Almay Sipőczöt idézi, aki szerint távollevő az, aki rendes lakóhelyéről eltávozott, megbízottat nem hagyott hátra, holléte ismeretlen, vagy lakóhelyére való visszatérésben akadályozva van.¹² Egyet kell értenünk Almayval, hogy a távollét kezdeti időpontját meg kell határozni. Számunkra egyértelmű, hogy az egy éves időtartam az utolsó ismert helyről való utolsó értesítés napjától számít.

További magyarázatot igényel, ha a távollevő a vagyona kezelésére megbízottat rendelt, de utóbb vagyona gyarapodott. Almay e kérdés kapcsán kontrasztolja Sipőcz és Szokolay álláspontját. Az előbbi szerint ilyenkor a gondnok hatásköre kiterjed a gondnokolt egész vagyonára; míg az utóbbi szerint erről nem lehet szó, ilyenkor lehetőleg a megbízottat kell a gyámhatóságnak gondnokul kirendelni a megbízó távozásakor még meg nem lévő vagyonrészre.¹³ Álláspontunk szerint ebben az esetben az utóbbi eljárás lett volna a követendő, hiszen nem tudható, hogy a megbízó milyen mértékű vagyon kezelését bízta volna megbízottjára. Garanciát jelent, hogy a gondnok tevékenysége felett a gyámhatóság kontrollja is érvényesült.

Hangsúlyozandó, hogy a gondnokrendelésnek ez a formája az érintett személy cselekvőképességét nem érintette.¹⁴ A gondnok jogköre a gondnokolt vagyonának kezelésére terjedt ki, amelyet a korabeli bírói gyakorlat megszorítóan értelmezett. A vagyon kezelése kizárólag a vagyon fenntartását és gyümölcsöztetését jelentette, nem foglalta azonban magába a vagyon állagának megváltoztatását, azaz annak megterhelését és elidegenítését. A bíróságok és árvaszékek által követett gyakorlatot többen bírálattal illették.¹⁵

e) örökösödési eljárás során távollevők (1894. évi XVI. tc., a továbbiakban: Öe. 54. §);

Az Öe. örökösödési eljárás során távollevők, kiskorúak, illetve gondnokság alatt álló személyek vonatkozásában tette lehetővé az érintett személy érdekeinek védelmében *ügygondnok* kirendelését.¹⁶ Az örökösödési eljárás során az eljáró királyi közjegyző észlelte a

¹² ALMAY GYÖRGY: i. m. 178. p.

¹³ Uo. 179. p.

¹⁴ Lásd a Gyt. 33. §-át, amely a 28. § c) és d) pontjaira utal.

¹⁵ Például SIPŐCZ, CSORNA KÁLMÁN. Vö. ALMAY: i. m. 182. p.

¹⁶ Öe. 54. §, 55. §, 62. § (2), 63. §, 64. §.

- gondnokrendelés szükségességét, és kezdeményezte a gyámhatóságnál a szükséges intézkedéseket. A gondnok jogköre – a hagyatéki eljárásban – a gondnokolt helyettesítésére, érdekeinek védelmére terjedt ki.
- f) börtönbüntetésre ítélték részére, ha az megbízottat nem rendelt, és a megbízott a vagyonkezelésben akadályoztatva van, továbbá ha a megbízó és a megbízott között érdekellentét van, illetve, ha a megbízás megszűnt [Gyt. 28. § e) pont];
- g) ideiglenes gondnok kirendelése esetén (Gyt. 69. §, 231. §, 258. §).

A Gyámtörvény az ideiglenes gondnok kirendelését szűk körben és meghatározott esetekben tette lehetővé. A gyámhatóság a gondnok működésének megkezdése előtt, halaszthatatlan intézkedés megtételére – a községi közgyám mellőzésével – ideiglenes gondnokot rendelt ki.¹⁷ Ideiglenes gondnok kirendelése volt lehetséges, ha az ügy jelentősége ezt indokolta, továbbá haláleset felvételét követően, és ha a gondnok vagy gyám kirendelése miatt tartandó tárgyalás hosszabb időt vett volna igénybe.¹⁸ A hatályos szabályozás gyökerei már kimutathatóak, amikor a gyámhatóság azon elmebetegek részére rendelt ideiglenes gondnokot, akik gondnokság alá helyezését a bíróság még nem mondta ki.¹⁹ A Gyt. 258. §-a alapján kirendelt ideiglenes gondnok jogköre a vagyon kezelését tekintve a rendes gondnokénál szűkebb volt: jogosultsága a *vagyon felügyeletére*, és nem annak kezelésére terjedt ki. Terhelte ugyanakkor a gondokolt személyi ügyeire való felügyelet kötelezettsége is. A törvényhozói szándékkal ellentétes volt az a gyakorlat, ha az ideiglenes gondnokság „állandó jellegűvé” vált, mert a rokonok annak költséges volta miatt a gyámhatóság felhívása ellenére sem indították meg a gondnokság alá helyezési eljárást. Ez különösen akkor jelentett problémát, ha a gondnokolt érdekében olyan intézkedések megtétele szükségessé, amelyre az ideiglenes gondnok jogköre nem terjedt ki.

4. A gondnokrendelés speciális esetei

a) A kiskorúak felett elrendelt vagyonkezelő gondnokság

Kiskorú esetében az egyébként törvényes képviseleti jogkörrel rendelkező atya helyett *vagyonkezelő gondnok* járt el, ha az atya a vagyon kezelésére gondnokot nevezett meg, vagy a vagyonkezelésből az anyát kizárta. Ugyanilyen helyzetet teremtett, ha az anya, a kiskorú vagyonának kezelését nem vállalta,

¹⁷ Gyt. 68–69. §.

¹⁸ Gyt. 231. §.

¹⁹ A római jogban ideiglenes jelleggel gondnokot rendeltek az egyébként gyámi hatalom alatt álló serdületlennek a gyám akadályoztatása, a vagyon kezelésére való képtelenné válása, illetve a gyám és gyámoltja közötti érdekellentét esetén. VÖ. MOLNÁR IMRE – JAKAB ÉVA: *Római jog*. Szeged, 2001, 169. p.

vagy az atya csőd alá került, illetve tékozlás vagy büntett miatti elítélés folytán őt is gondnokság alá helyezték.

b) *Eseti gondnok*

A Gyámtörvény *eseti gondnok* kirendelését tette lehetővé, ha a képviselőre egyébként jogosult és a képviselő érdekei egy konkrét ügyben összeütközésbe kerültek.

Érdekösszeütközés esetén gondnokrendelésre került sor hagyatéki ügyben, méhmagzat érdekeinek védelmében, kiskorúság meghosszabbítására irányuló eljárásban, születendő végrendeleti utóörökösök és végrendeleti utóhagyományosok képviselője esetén.

c) *A Gyt. nemzetközi vonatkozású szabályai alapján rendelhető gondnokság esetei*

Gondnok kirendelésének volt helye:

– magyar honossággal rendelkező, de külföldön gyámság vagy gondnokság alatt álló kiskorú belföldön fekvő vagyona tekintetében (Gyt. 61. §),

A Gyt. szerint a *magyar honosságú személyek* vonatkozásában a honosság elve (*lex patriae*) az irányadó.

Kivételesen a lakóhely elve (*lex domicilii*) érvényesült a magyar honosságú, de külföldön lakó személyek vonatkozásában. Ilyen esetben azonban a Magyarországon fekvő vagyona a magyar gyámhatóság külön gondnokot rendelhetett, azaz a honosság és a vagyon fekvésének (*lex rei sitae*) elve együttes alkalmazásával a magyar hatóság járt el. Erre azért volt szükség, mert a külföldi gyámhatóság határozata belföldön nem volt végrehajtható, ugyanakkor a magyar gyámhatóság és a gyámolt között jogviszony jött létre.

– a külföldön gyámság vagy gondnokság alatt álló külföldi honossággal rendelkező kiskorú belföldön fekvő vagyona tekintetében, amennyiben nemzetközi szerződés másként nem rendelkezett (Gyt. 63. §).

Külföldi honosságú személy esetén a fenti esetben a vagyon fekvésének elve (*lex rei sitae*) volt az irányadó, kivéve, ha nemzetközi szerződés másként rendelkezett. Nemzetközi szerződés a századforduló időszakában Franciaországgal, Oroszországgal, Szerbiával, az Észak-Amerikai Egyesült Államokkal állt fenn.²⁰

– A külföldi honosságú által Magyarországon hátrahagyott kiskorú vonatkozásában a honosság elve volt a főszabály. Ilyenkor a kiskorú érdekeinek védelmében a magyar gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelhetett, ha a kiskorú saját államának hatóságai még nem léptek fel (Gyt. 64. §).²¹

²⁰ HATTYUFFY DEZSŐ: *A gyámhatósági közigazgatás kézikönyve*. 213–214. p.

²¹ SZOKOLAY LEÓ: *Nemzetközi jogi vonatkozások a gyámügy terén*. 503. p.

5. A háborúban távollevő személyek részére történt gondnokrendelés

a) Az I. világháborúban a 60.410/1915.B.M. sz. rendelet akként rendelkezett, hogy a háborúban katonai szolgálatot teljesítő, vagy vele egy tekintet alá eső önjogú személyt az örökösödési eljárás szempontjából távollevőnek kell tekinteni, rá az Öe. rendelkezései vonatkoznak.

b) A háborús viszonyok sajátosságaira utalnak a 253.268/1942. B.M. sz. körrendeletben foglalt azon szabályok is, amelyek szerint az örökösödési eljárásban arra, aki valamely, Magyarországgal hadiállapotban álló államban, ismert helyen tartózkodik, a távollevő, illetve az ismeretlen tartózkodási helyű örökösre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.²² A 2400/1942. M.E. rendelet ezt kiterjesztette valamennyi katonai szolgálatot teljesítő személyre, feltéve, ha a velük való érintkezés nehézségekbe ütközik.

c) Az 10.470/1945. M.E. számú rendelet már külön nevesítette a *háborús távollevő gondnokságát*, amelyre speciális szabályok vonatkoztak.

Háborús távollevőnek az a személy minősült, akinek javai a rendelet szerint elhagyottnak minősültek. Elhagyottak voltak azon javak, amelyek a háborús viszonyok között kikerültek a tulajdonos, vagy a jogszerű birtokos birtokából vagy ellenőrzése alól, vagy a tulajdonosuk illetve jogszerű birtokosuk ismeretlen volt. Gondnok kirendelésének nem volt helye, ha a vagyon feletti rendelkezési jogosultság egyenesági rokont, vagy együttélő házastársat illetett meg.

Kiemelendő, hogy a háborús távollevő gondnoka kirendelésének az általános szabálytól eltérően akkor is helye volt, ha az *megbízottat rendelt* vagyona kezelésére. A rendelet elsődleges célja az volt, hogy a háborús távollevő gondnokság alatt álljon. Ha a távollevő megbízottat rendelt vagyona kezelésére, akkor a gondnok személyének kiválasztásánál elsőként az általa megbízott személyt kellett figyelembe venni.

A gondnokság ezen fajtájánál meghatározó szerepe volt az elhagyott javak kormánybiztosának, aki ugyanis a gyámhatóságnál eljárást kezdeményezhetett, annak bármely határozata ellen jogorvoslattal élhetett, amelyet a belügy-miniszter bírált el. Ha valamely ügylet érvényességéhez a jogszabály a gyámhatóság jóváhagyását írta elő, akkor a kormánybiztos által történő megerősítés is szükséges volt. A háborús távollevő hazatérése önmagában nem volt elégséges a gondnokság megszűnéséhez; ehhez ugyanis szükség volt arra, hogy a kormánybiztos őt birtokba helyezze.²³

d) A gondnokrendelés speciális esetének tekintjük a *11.800/1946.M.E.számú rendeletben* foglaltakat, amely a távollevő tulajdonos

²² ALMAY: i. m. 185. p.

²³ BERZSENYI: i. m. 79–83. p.

részére a háborúban megrongálódott lakóháza helyreállítása érdekében tette lehetővé gondnok kirendelését. A gondnok kontroll nélkül igen erős jogosítvánnyal rendelkezett, mivel a gyámhatóság jóváhagyása nélkül járhatott el a tulajdonos helyett.²⁴

e) A 23.600/1946. M.E. számú rendelet a magyar állampolgárok gondozatlanul maradt külföldi vagyonának kezelése céljából tette lehetővé gondnok kirendelését. A gondnokrendelés előfeltétele volt a háborúval összefüggő ok, a külföldi állammal való érintkezés akadályozottsága, vagy – a külföldi hatóság által az érintett ellen alkalmazott kényszerintézkedés okán – a vagyon gondozatlan volta. E gondnokság-típus sajátossága, hogy a gondnokrendelésnek nem volt akadálya, ha a tulajdonosnak más jogszabály alapján korábban volt már kirendelt gondnoka. Többes gondnokság esetéről van szó, de a gondozatlanul maradt külföldi vagyon vonatkozásában a kirendelt gondnokot illette meg – a rendelkezés tekintetében – az elsőbbség.

Ezen gondnok-típus kirendelésére Budapest főváros árvaszéke kizárólagos illetékességgel rendelkezett. További speciális szabály volt, hogy csak a pénzügyminiszter kérhette ezen gondnok kirendelését.

6. *Változó viszonyok, változó rendelkezések a II. világháborút követő időszakban, a Polgári Törvénykönyv hatálybalépéséig*

a) A 10.470/1945. M.E. számú rendelet módosította a Gyt. szabályait.

A rendelet hatályon kívül helyezte a Gyt.-nek azt a rendelkezését, amely szerint a nők sem gyámságot, sem gondnokságot nem viselhetek.²⁵ A gondnoki tisztség viselése továbbra is polgári kötelesség volt, de a nő kérésére felmentendő volt e kötelezettsége alól, ha igazolta, hogy a gondnoki tisztség viselése családi viszonyai miatt nagy megterhelést jelentene számára.²⁶

A rendelet a gondnokrendelésnek az alábbi új eseteit vezette be:

– gondnokrendelés ismeretlen érdekelt részére

A gyámhatóság abban az esetben, ha egy jogügyletben valamely érdekelt személy bizonytalan vagy ismeretlen volt, és jogainak megóvása ezt indokolta, gondnokot rendelt ki.

– gondnokrendelés meghalt személy részére

A meghalt személy esetében a személyiségi jogok védelme indokolhatta a gondnokrendelést, ha annak egyenesági rokona, házastársa, testvére, vagy örököse nem lépett fel az ügyben.

– gondnokrendelés közadakozásból gyűjtött vagyon kezelésére vagy felhasználására

²⁴ Uo. 84. p.

²⁵ Uo. 70. p.

²⁶ Uo. 72. p.

Az ilyen vagyon kezeléséhez vagy felhasználásához akkor volt szükség gondnok kirendelésére, ha a jogszabály vagy a gyűjtésre engedélyt adó hatóság nem jelölte meg azt a személyt, aki erre jogosult lett volna.²⁷

b) 10/1952. BM számú utasítás XIII. fejezete „Egyes tennivalók a gondnoksággal kapcsolatban” címszó alatt szabályozza az elmebetegek részére történő ideiglenes gondnokrendelést. Az ideiglenes gondnok jogköre – a Gyt. korábbi szabályaival azonosan – az elmebeteg személyi ügyeire, és a vagyon feletti felügyeletre terjedt ki. Halaszthatatlan intézkedéseket – a közgyám helyett – községben a végrehajtó bizottság elnökhelyettese, városban pedig VB által kijelölt személy látta el. A gondnokság alá helyezés iránti pert a kirendeléstől számított egy éven belül kellett az arra jogosultnak megindítani. Ennek hiányában a pert a gyámhatóság indította meg, vagy ha ettől eltekintett, az ideiglenes gondnok működését megszüntette.

c) Az 1952. évi 23. tvr. meghatározta a korlátozottan cselekvőképes és cselekvőképtelen személy fogalmát.

Korlátozó gondnokság alá helyezte a bíróság azt a nagykorú személyt, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – elmebeli állapota, siketnémaságból eredő szellemi fogyatkozása, vagy valamilyen kóros szenvedélye miatt – tartósan, vagy időszakonként visszatérően, nagymértékben csökkent.

Kizáró gondnokság alá helyezte a bíróság azt a nagykorú személyt, aki – elmebeli állapota, vagy siketnémaságból eredő szellemi fogyatkozása miatt – állandó jelleggel, teljesen képtelen az ügyei viteléhez szükséges belátásra.

A bíróságnak jogában állt ideiglenes gondnokság alá helyezést is elrendelni, amelynek hatálya azonos volt a gondnokság alá helyezést kimondó jogerős bírói ítélettel.

A tvr. alapján *távollevőnek* kellett tekinteni azt a személyt, aki ismeretlen helyen tartózkodott, vagy visszatérésében volt akadályozott, illetve aki szabadságvesztés büntetését töltötte.

Eseti gondnokot kellett kirendelni a szülő, gyám akadályoztatása esetén a kiskorú részére, ha sürgős intézkedés megtételének szükségessége merült fel.

Méhmagzat részére élveszületése esetére, az őt illető jogok megóvása végett – szükség esetén²⁸ – a gyámhatóság eseti gondnokot rendelt ki.

d) A 955-84/1954. OM számú rendelet az intézeti gyámság alatt álló kiskorú részére vagyona kezelésére *eseti gondnok* kirendelését írta elő. A gyámhatóság szintén eseti gondnokot rendelt ki, kiskorú családi jogállásának rendezésére irányuló eljárásokban való közreműködés céljából.

²⁷ Uo. 78–79. p.

²⁸ A tvr. nem határozta meg a szükségesség esetét.

II. A gondnokrendeléshez kapcsolódó gyámhivatali feladatok a Ptk. eredeti és a hatályos szabályozása alapján

A Ptk. gondnokságra vonatkozó szabályai lényegében, mintegy 40 éven keresztül alig változtak. Egyetértünk Makai Katalinnal, hogy régi adósságát törlesztette a magyar törvényhozás, amikor a Ptk. és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) érintett fejezeteit újraszabályozta, és megalkotta a cselekvőképességgel, gondnoksággal összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2001. évi XV. törvényt, amely 2001. november 1-jén lépett hatályba.²⁹ Dolgozatunk jelen fejezetében a Ptk. és a Ptké. módosítását előidéző okokra, az eredeti és a hatályos szabályok összevetésére, és a jogalkalmazás terén szerzett tapasztalatainkra koncentrálnak.

A gondnokságra vonatkozó rendelkezések két csoportra különíthetők el: a cselekvőképességet érintő és a cselekvőképességet nem érintő szabályokra.

A Ptk. eredeti és hatályos szabályai szerint is cselekvőképes mindenki, akinek cselekvőképességét a törvény nem korlátozza vagy nem zárja ki.³⁰

A jogalkotó a Ptk. gondnokságra vonatkozó szabályainak jelentős módosítását eszközölte, különösen a korlátozottan cselekvőképes személyekre vonatkozó rendelkezések tekintetében.³¹

1. Korlátozott cselekvőképesség

A Ptk. eredeti szabályozása a korlátozott cselekvőképességet azonos módon szabályozta az életkor alapján a kiskorúak, és a cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezett nagykorúak tekintetében is.

Korlátozottan cselekvőképes volt az a kiskorú, aki 12. életévét már betöltötte és nem volt cselekvőképtelen. Kiskorú volt, aki 18. életévét még nem töltötte be, kivéve, ha házasságot kötött.

Korlátozottan cselekvőképes volt az a nagykorú is, akit a bíróság ilyen hatállyal gondnokság alá helyezett.

Az eredeti szabályozás szerint cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá a bíróság azt a nagykorú személyt helyezte, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – *elméleti állapota, szellemi fogatkozása, vagy valamilyen kóros szenvedélye miatt* – tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent.

A Ptk. 2001. évi XV. törvény módosítását követően „A törvény különválasztja az életkor, tehát a kiskorúság miatti cselekvőképtelenségre, továbbá a korlátozott cselekvőképességre vonatkozó szabályokat a bírói ítélettel gondnok-

²⁹ MAKAI KATALIN: A gondnokság alá helyezés új szabályai. *Ügyvédek Lapja*, 2001, 4. sz. 5. p.

³⁰ Ptk. 11. § (1) bek.

³¹ 2001. évi XV. törvény.

ság alá helyezettekre, tehát cselekvőképtelenekre, illetve a korlátozottan cselekvőképesekre vonatkozó szabályozástól. A módosítás alapvető célkitűzése az elkülönült szabályozás megjelenítése. A gondnokság alá helyezés ne jelentse automatikusan azt, hogy az érintett a cselekvőképtelen vagy a korlátozottan cselekvőképes kiskorúval azonos jogi helyzetbe kerül, hanem a gondnokság alá helyezés esetében legyen lehetőség a jogkövetkezmények rugalmasabb alkalmazására, tekintettel arra, hogy a cselekvőképességében érintett nagykorú sokkal kevésbé homogén, mint a kiskorúaké”.³²

A cselekvőképesség korlátozását – változatlanul, a hatályos szabályozás szerint is – a nagykorú személy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége határozza meg.

A Ptk. hatályos szabálya szerint cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá a bíróság azt a nagykorú személyt helyezi, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége *a pszichés állapota, szellemi fogatkozása, vagy szenvedélybetegsége* miatt – általános jelleggel illetve egyes ügycsoportok vonatkozásában – tartósan vagy időszakonként visszatérően nagymértékben csökkent.

Az eredeti és a hatályos szabályok összevetése alapján érzékelhető, hogy a „devalválódott” szellemi állapot helyett, a hatályos szabályozás a gazdagabb tartalmú pszichés állapotot foglalja magába. Ugyancsak más értelmet hordoz a kóros szenvedély helyett megjelenített szenvedélybetegség, mint a cselekvőképesség korlátozásának vezető szabályozási eleme.

A szabály módosítása jelentős jogvédelmet jelent azon személyek részére, akiket ugyan a bíróság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyez, de csak egyes ügycsoportok vonatkozásában nem tehetnek érvényesen, önállóan jognyilatkozatot.

A Ptk. hatályos szabályozása példálózva sorolja fel azokat az ügycsoportokat, amelyek tekintetében a bíróság korlátozhatja a gondnokság alá helyezett személy teljes cselekvőképességét. Ez a felsorolás természetesen nem lehet teljes körű, nem is volt ilyen jogalkotói szándék.

Az új magánjogi kódex tervezett szabályai még példálózó felsorolást sem adnak. A jogalkotó ezáltal lehetővé teszi, hogy a joggyakorlat a körülményekhez rugalmasabban alkalmazkodjon. Várhatóan nem lesz akadálya annak, hogy a bíróság – az eset összes körülményeit tekintve az ügyek bármely csoportjára nézve – rendelkezzen a személy cselekvőképességét korlátozó gondnokság alá helyezés esetén.

A bíróságnak bárki cselekvőképességét korlátozó ítéletében rendelkeznie kell a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálatának időpontjáról. Ezt az időpontot az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 5 éven belül kell meghatározni. A 2001. évi XV. törvény előírta a gyámhivatalok számára azt a feladatot is, hogy 2002. évtől kezdődően – a korábban cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezett gondnokoltak helyzetét – felül kellett vizsgálni. A

---

³² MAKAI KATALIN: i. m. 5. p.

gyámhivataloknak az illetékes bíróságon a jogszabály által meghatározott időpontokban pert kellett indítaniuk.³³ Alapvető változás tehát, hogy a gondnokság alá helyezés – főként a cselekvőképességet korlátozó gondnokság esetében – nem „határozatlan” időre szól, és nem „örök érvényű” a meghatározott korlátozások tekintetében.

A gondnokolt egészségi állapota az idő múlásával jelentősen változhat, ennek következtében a kereseti kérelem akár a gondnokság alá helyezés megszüntetésére, vagy a gondnokolt által önállóan nem gyakorolható jogkörök módosítására is irányulhat.³⁴

A korlátozottan cselekvőképes személy jognyilatkozata általános jelleggel, illetve a bíróság ítéletében meghatározott ügycsoportok tekintetében csak akkor érvényes, ha azt a gondnok beleegyezésével vagy utólagos jóváhagyásával tette. A gondnokolt és gondnoka közötti vita esetén – a hatályos szabályok alapján – a gyámhatóság dönt. A 2001. évi XV. törvény javaslatának vitájában elhangzottak olyan vélemények, hogy a vita eldöntését bírósági hatáskörbe szükséges utalni. Hack Péter országgyűlési képviselő javasolta, hogy a gondnokolt és a gondnok közötti vita esetén a bíróság kapjon döntési hatáskört.³⁵ Ugyanezt az álláspontot képviselte Csákabonyi Balázs országgyűlési képviselő, aki szintén részletes magyarázatot fűzött a törvényjavaslathoz.³⁶

2. Cselekvőképtelenség

A cselekvőképtelenségre vonatkozó szabályokat a jogalkotó szintén kettébonította a kiskorúak és azon személyek tekintetében, akiket a bíróság helyez cselekvőképességet kizáró gondnokság alá. A Ptk. eredeti szabályozása szerint cselekvőképességet kizáró gondnokság alá a bíróság azt a nagykorú személyt helyezi, akinek az ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – *elmebeli állapota vagy szellemi fogyatkozása* miatt – állandó jelleggel teljesen hiányzik.³⁷

A hatályos szabályozás szerint a bíróság cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezi azt a nagykorú személyt, akinek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – *pszichés állapota* vagy szellemi fogyatkozása miatt – tartó-

³³ A kereseti kérelem a gondnokság alá helyezés megszüntetésére, annak hatályában való fenntartására, a cselekvőképességet korlátozó gondnokság cselekvőképességet kizáró gondnoksággá változtatására, a cselekvőképességet kizáró gondnokság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosításra, illetve cselekvőképességet korlátozó gondnokság esetén a gondnokolt által önállóan nem gyakorolható jogkörök módosítására irányulhat.

³⁴ Ptk. 14/A. § (2) bek.

³⁵ HACK PÉTER: Ki a kompetens? A polgári törvénykönyv gondnoksági szabályainak reformja. In *Az országgyűlési képviselő szemével*. Kiadó: Társaság a Szabadságjogokért, Budapest, 2001, 43. p.

³⁶ Csákabonyi Balázs: Ki a kompetens? A polgári törvénykönyv gondnoksági szabályainak reformja. In *Az országgyűlési képviselő szemével*. Kiadó: Társaság a Szabadságjogokért, Budapest, 2001, 46. p.

³⁷ Ptk. 16. § (2) bek.

san, *teljes mértékben* hiányzik. A jogalkotó az elmebeli állapot meghatározást, árnyaltabban – de összességében több tényezőt is magába foglalóan – pszichés állapotra változtatta. A személy belátási képessége teljes hiánya a cselekvőképességet kizáró gondnokság előfeltétele. A jogalkotó a személy belátási képessége állandó jellegű hiányát nem követeli meg, mivel ezen állapot sem tekinthető visszafordíthatatlan helyzetnek. A teljesen cselekvőképtelen személy – akit korábban a bíróság gondnokság alá helyezett –, is felépülhet, és visszanyerheti részben vagy teljes egészében cselekvőképességét. Ezt biztosítja a Ptk. azon kiegészítő rendelkezése,³⁸ hogy a bíróságnak a cselekvőképességet kizáró gondnokság alá helyezést kimondó ítéletében rendelkeznie kell a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálatáról. Ennek eredménye – az előzőkben kifejtettek alapján – akár az is lehet, hogy a bíróság a cselekvőképességet kizáró gondnokságot, kereset alapján megszünteti.

A cselekvőképtelen személy, valamint a korlátozottan cselekvőképes személy gondnoka jognyilatkozatainak érvényességéhez – a Ptk. és a Gyer. által meghatározott esetekben³⁹ – a gyámhatóság jóváhagyása is szükséges.

A Ptk. szabályozása szerint gondnokság alá helyezés nélkül is cselekvőképtelen az, aki olyan állapotban van, hogy ügyei viteléhez szükséges belátási képessége tartósan vagy jognyilatkozata megtételekor átmenetileg teljesen hiányzik. A nagykorú személy jognyilatkozatát – végintézkedés kivételével – cselekvőképtelenség miatt nem lehet semmisnek tekinteni, ha annak tartalmából és körülményeiből arra lehet következtetni, hogy az akkor tett nyilatkozat, a fél cselekvőképessége esetén is indokolt lett volna. Egyéb nyilatkozata a cselekvőképtelen személynek, gondnokság alá helyezés nélkül is semmisnek tekintendő.

A cselekvőképtelen állapot megítélése az eredeti és hatályos szabályozás alapján is bírói mérlegelés eredménye, olyan kérdés, melynek alapját az adott személy elmebeli – a hatályos szabályozás szerint – pszichés állapota, belátási képességének megléte vagy hiánya képezi. A belátási képesség vizsgálata elsődlegesen olyan szakkérdés, amelynek megítélésére a bíróság kellő szakértelemmel nem rendelkezik, ezért – a polgári eljárásjogi szabályok alapján – igazságügyi elmeorvos szakértői vélemény beszerzése elengedhetetlen.⁴⁰ A gondnokság alá helyezés nélküli cselekvőképtelenség megítélésénél a bíróságnak a szakértői vélemény mellett fel kell tárnai a személy általános magatartását, az életvitelében jelentkező sajátosságokat és a nyilatkozat tartalmát, annak a nyilatkozó körülményeihez viszonyított indokoltságát. Az utólagos bizonyítás rendkívül nehézkes, különösen akkor, ha az érintett személy már nem él. Hasonló gondolatot fogalmazott meg Dósa Ágnes,⁴¹ amikor kifejtette „a cselekvő-

³⁸ Ptk. 15. § (5) bek.

³⁹ Ptk. 16. § (1) és (2) bek., továbbá a Gyer. 146. § (4) bek.

⁴⁰ KÖRÖS ANDRÁS: Cselekvőképtelenség – gondnokság alá helyezés nélkül. *Közjegyzők Közlönye*, 2000. 9. sz. 11. p.

⁴¹ DÓSA ÁGNES: A cselekvőképesség és a gondnokság szabályozásának problémái a hatályos magyar jogban. *Jogi tanulmányok*, ELTE ÁJTK, Budapest, 1999, 30. p.

képesség kérdésével kapcsolatosan az egyik legproblémásabb terület a gondnokság alá nem helyezett, nagykorú személy jognyilatkozatai érvényességének vizsgálata, hiszen itt nincs szakértői vélemény, tanúmeghallgatás, hanem az üzleti forgalom szereplőinek kell megállapítaniuk, hogy a jognyilatkozatot tevő fél cselekvőképtelen-e”.

A hatályos szabályozás tartalmazza a gondnok azon kötelezettségét, hogy a gondnokolt kívánságait meg kell hallgatnia és döntései során azokat figyelembe kell vennie. Egyetértünk Makay Katalinnal, hogy a gondnok döntését a gondnokolt érdekében annak lehetőségei, körülményei és a realitások figyelembe vételével szükséges meghoznia.⁴²

3. Ki jogosult a gondnokság alá helyezési eljárás kezdeményezésére?

Amennyiben a gyámhatóság a gondnokság alá helyezés szükségességéről tudomást szerez, köteles a gondnokság alá helyezés iránt pert indítani.

A gondnokság alá helyezés szükségessége különösen akkor áll fenn, ha a gondnokság alá helyezendő, személyi- és vagyoni érdekvédelme, csak a gondnokság alá helyezéssel biztosítható.

Azon rendezett családi körülmények között élő „beteg” személyek tekintetében, akiről hozzátartozóik gondoskodnak, és nem szorulnak a gondnokság által jogvédelemre, a gyámhivatalok kötelező perindítási kötelezettségét szükségtelennek tartjuk. Más kérdés, hogy ezekről a személyekről a gyámhatóság nem is szerez tudomást, így a gondnokság alá helyezés tekintetükben fel sem merülhet.

A gyámhivatalok számára a legnagyobb problémát az elhagyott, vagyontalan, szenvedélybeteg vagy értelmi fogyatékos személyek jelentik, akik nélkülözik a családi kapcsolatokat. Esetükben a gondnok tevékenysége nélkülözhetetlen. Gondnokság alá helyezésüket általában pszichiátriai intézetek szakorvosai kezdeményezik. Gondnok kirendelése esetén, annak tevékenysége, szociális otthonban történő elhelyezésükhöz kapcsolódó jognyilatkozat megtételére, esetleg járadék vagy nyugdíj összegének felvételére korlátozódik.

A nagykorú személy gondnokság alá helyezését a Ptk. eredeti szabályozása szerint a nagykorú személy házastársa, egyeneságbeli rokona, a gyámhatóság és az ügyész kérhette. A hatályos szabályozás szerint a perindítási jogkör a testvért is megilleti.⁴³

A szabály egy felsorolást tartalmaz, és ebben a felsorolásban a házastárs, az egyeneságbeli rokon, a testvér megelőzi a gyámhatóságot, de nincs olyan kikötés, hogy ők elsősorban jogosultak és egyben kötelezettek a per kezdeményezésére.

Vizsgálódásaink azt támasztják alá, hogy kevés azon ügyek száma, amelyekben a hozzátartozók kezdeményezik a gondnokság alá helyezési eljárást. A

⁴² MAKAY KATALIN: i. m. 9. p.

⁴³ Ptk. 14. § (2) bek. és Gyer. 144. § (1) bek.

hozzátartozók többsége a gondnokság alá helyezést mintegy „merényletnek” tekinti a gondnokság alá helyezendővel szemben, még akkor is, ha annak szükségességével maga is egyetért. A hozzátartozók többnyire a hivatali jártasság hiányára, az eljárás jogszerűségének buktatóira való hivatkozással hárítják a gyámhivatalokra a gondnokság alá helyezési per kezdeményezését.

4. A gyámhivatal gondnokrendelést megelőző feladatai

A gyámhivatal a gondnok kirendelését megelőzően megvizsgálja a gondnokrendelés okát. Ezt a rendelkezést az eredeti szabályozás is tartalmazta. A jogalkotó a 2001. évi XV. tv. hatálybalépését követően a Gyer. gondnokrendelésre vonatkozó szabályait is jelentősen kiegészítette.

Különös hangsúlyt kapott, hogy a gondnokság alá helyezendő személynek van-e nevezett gondnoka, ennek hiányában van-e olyan hozzátartozója vagy rokona, akinek a gondozásában áll, és az a személy gondnokul kirendelhető-e. Mindezek hiányában hivatásos gondnokot kell kirendelni.

A Ptk. és a Gyer. szabályozza a gondnok kirendelésének kizáró feltételeit. Ilyen személynek tekinthető, akinek kirendelése ellen a gondnokság alá helyezett kifejezetten tiltakozik – kivéve a hivatásos gondnok –, továbbá a szociális és egészségügyi intézményben elhelyezett gondnokolt gyógyításával és gondozásával megbízott személy, vagy a gyámhivatal dolgozója. További kizáró feltételt jelent, a gondnokként kirendelhető személy tekintetében, aki a gondnokolttal tartási, életjáradéki vagy öröklési szerződést kötött, továbbá ezen személyek közeli hozzátartozója.⁴⁴

A gyámhivatal a hozzátartozók felkutatásával párhuzamosan további bizonyítási eljárást folytat le. Ennek során a gyámhivatal iratokat szerez be: a gondnokrendelő jogerős bírósági határozatot, a szakértői véleményt, a gondnokolt születési anyakönyvi kivonatát, a gondnokolt vagyონát tartalmazó leltárjegyzőkönyvet.

Az eljárási cselekmények lefolytatására az esetek döntő többségében azonnali intézkedésre van szükség.

Az azonnali intézkedés megtételének igénye és a bizonyítási cselekmények körütekintő lefolytatásának szükségessége egy látszólagos ellentmondást mutat. A gondnokolt érdekében – személye vagy vagyona biztonsága érdekében – szükséges azonnali intézkedés megtétele, nem mentesíti a jogalkalmazót, a jogszabályokban előírt bizonyítási cselekmények lefolytatási kötelezettsége alól.

A gondnokság alá helyezendő személy meghallgatását mindenféleképpen meg kell kísérelni, mivel a szakvélemény mellett ennek alapján győződhet meg a gyámhivatal a gondnokrendelés szükségességéről, annak azonnali esedékességéről. A gondnokság alá helyezendő személy meghallgatásához kapcsolódik a gyámhivatal tájékoztatási kötelezettsége. A meghallgatás során a gyámhivatalok

⁴⁴ Ptk. 685. § b) pont.

ügyintézője köteles tájékoztatni a gondnokoltság alá helyezendő személyt jogairól és kötelezettségeiről. Meg kell magyarázni a gondnokság alá helyezendő személynek, hogy valamennyi intézkedés az ő érdekében történik, státusa nem tekinthető véglegesnek, de jelen körülmények között képviselote, védelme elengedhetetlenül szükséges.

A szakvéleményt vagy közvetlenül a szakorvostól, vagy a hozzátartozóktól szerzi be a gyámhivatal. Lényegesen lerövidíthető az ügyintézés ideje, ha a hozzátartozók a szakvélemény birtokában keresik fel a gyámhivatalt.

Változtak a pszichiátriai szakvéleményekkel szemben támasztott követelmények. A személy cselekvőképességének megítélése az elmebeli állapotról, a pszichés állapotra, a szellemi fogyatkozásra, illetőleg a szenvedélybetegsége helyeződött át. A szakorvos véleménye már nem csak arra szorítkozik, hogy cselekvőképességet kizáró vagy korlátozó gondnokság alá helyezést javasol-e, hanem arra is, hogy a személy cselekvőképességében beállott korlátozottsága általános vagy ügycsoportos gondnokság alá helyezést tesz-e szükségessé.

A bizonyítási eljárás lefolytatásának jelentős információt hordozó része a környezettanulmány. A környezettanulmány elkészítése, a hatályos szabályozás szerint a gondnoksági ügyintézésnek elengedhetetlen feltétele. A gyámhivatal döntését alapvetően befolyásolhatja a gondnokság alá helyezendő személy körülményeinek vizsgálata, a gondnokság alá helyezendő személy a lakókörnyezetével való kapcsolatfelvétel. A gondnokság alá helyezendő személlyel történő elbeszélgetés, a lakás, a vagyon és egyéb körülményeinek figyelembe vétele értékelhető információt biztosít, akár a gondnokrendelés szükségessége tekintetében is.

A bizonyítási eljárás fontos eleme a vagyoneleltár elkészítése. A vagyoneleltár a számadás alapja. A Ptk. 2001. évi módosításával tovább nőtt a vagyoneleltár jelentősége. A leltárjegyzőkönyvben meghatározott érték képezi az alapját azon összeghatár meghatározásának, amelyet meghaladóan a gondnok jognyilatkozata gyámhivatali jóváhagyást igényel.

Álláspontunk szerint a vagyoneleltár elkészítése előfeltétele a kirendelésnek, ezért jogszabálysértő, ha a gondnok kirendelését követően készíttetik el a vagyoneleltárt. Ilyen esetben sérülhetnek a gondnokság alá helyezendő személy jogai, jelentős értékű ingóságok mehetnek „veszendőbe”, amelyek a gondnokság alá helyezendő személy tulajdonát képezik.

III. Az egyes gondnokfajták jellemzői, a hatályos szabályok tükrében

1. Az eseti és ügygondnok kirendelések problematikája

Az eseti, illetve ügygondnok kirendelésére való felhatalmazást a jegyző vonatkozásában az 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 107. § (1) bek. b) pontja, míg a gyámhivatal tekintetében a 115. § e) pontja tartalmazza.

A gondnokrendelésre vonatkozó anyagi és eljárásjogi rendelkezések olykor eltérő jogértelmezéshez vezetnek a jogalkalmazók körében.

Mi okozza az eltérő jogértelmezést?

Álláspontunk szerint az, hogy a Ptk. mellett a Ptké., a Pp., a 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.), a Gyvt. és az 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.) a távollévő személy gondnokára, az eseti és az ügygondnokra vonatkozó rendelkezései nem harmonizálnak kellően.

A különféle jogszabályokban ugyanazon gondnokfajtára vonatkozó rendelkezések alkalmazásakor, a jogalkotó részben eltérő szóhasználatát kell figyelembe venni.

Állításunk bizonyítására az egyes gondnokfajtákra vonatkozó rendelkezéseket vesszük górcső alá. Az eseti gondnokrendelés vonatkozásában a Ptk. 225. § (2) bekezdésében foglalt szabályt, a vele kellően összhangba nem hozott Gyer. 132. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt rendelkezéseivel együtt kell a jogalkalmazónak figyelembe venni.

A Ptk. 225. § (2) bek. b) pontja szerint *eseti gondnokot* kell kirendelni, ha az ismeretlen helyen távol lévő vagy ügyei vitelében egyébként korlátozott személy jogainak megóvása érdekében ez szükséges.⁴⁵

Eseti gondnok kirendelésének általában csak akkor van helye, amikor a képviselet nem tartós jellegű, csupán valamely ügyben válik szükségessé a képviselet ellátása, egy személy jogainak gyakorlása érdekében. Az eseti gondnok csak a kirendelésének megfelelően, az abban megjelölt ügykörben jogosult képviseletre.

A Ptk. 224. § (1) bek. alapján a gyámhivatal *gondnokot* rendel annak a személynek, akit körülményei ügyei vitelében akadályoznak, különösen, ha ismeretlen helyen tartózkodik, vagy ismert helyen tartózkodik ugyan, de visszatérésében gátolva van. Ez a szabály a távollévő személy gondnokságáról rendelkezik, számunkra teljesen világos, hogy ilyen esetben nem eseti gondnokot, hanem gondnokot kell kirendelni. A (3) bekezdés szerint a gondnok képviseleti jogkörben kezeli a gondnokolt vagyont és ellátja azokat a feladatokat, amelyeket külön jogszabály reá bíz.

Az 1957. évi IV. törvény (a továbbiakban: Áe.)⁴⁶ 18. § (4) bek. alapján, az olyan ügyfél részére, aki ismeretlen helyen tartózkodik, vagy nem tud az ügyben önállóan eljárni – nincs törvényes képviselője vagy meghatalmazottja –, a gyámhivatal *ügygondnokot* rendel ki.⁴⁷

⁴⁵ Az 1/1974. (IV. 27.) OM számú rendelet már korábban részletezte az eseti gondnok kirendelésének további eseteit, így szülő, gyám akadályoztatása, sürgős intézkedés megtétele esetén, ismert távollévő személy jogainak megóvása érdekében, kiskorú állami gondozásba vételekor, annak vagyonekezelésére, és a törvényes képviselő ellen folyamatban lévő büntetőeljárás esetén (vö. Be. 300. §).

⁴⁶ Hatályon kívül helyezte a 2004. évi CXL. törvény.

⁴⁷ Ezt részletezi az 1/1974. (IV. 27.) OM számú rendelet, amely akként rendelkezett, hogy államigazgatási ügyben, vagy devizahatóság előtt, ha az ügyfél ismeretlen helyen tartózkodik, vagy ha nem tud önállóan eljárni, és nincs törvényes képviselője, vagy meghatalmazottja,

Nyilvánvalóan más a minősítés, ha a Ptk. 224. § (1) bekezdésben meghatározott feltételek állnak fenn. Ebben az esetben olyan személyről van szó, aki ügyei vitelében előreláthatóan *tartósan* akadályozva van, és ezért hosszabb időn át szükséges a képvisellete. A gondnok jogosult a gondnokolt vagyónának kezelésére. A képvisellet tartós jellegére a Ptk. hivatkozott bekezdése nem, viszont a Gyer. 132. § (2) bekezdésében foglalt szabály már utal.

A korábban hatályos Áe. 18. § (4) bek. szerint ügygondnok kirendelésének az eljárásban ügyfélként résztvevő személy részére csak államigazgatási eljárásban van helye.

A jogalkotó az ügygondnok kirendelése során – a korábban hatályos – az Áe. 18. § (4) bekezdése, és a Ket. 40. § (5) bekezdése a Gyer. 132. § (1) bekezdésében foglaltaktól eltérő kifejezést használ.

A Ket. 40. § (5) bek. értelmében a természetes személy részére – ha ismeretlen helyen tartózkodik, vagy nem tud az ügyben eljárni, és nincs törvényes képviselője vagy meghatalmazottja, az eljáró hatóság kezdeményezésére –, a gyámhivatal *ügygondnokot* rendel ki. Ha valaki saját ügyében nem tud eljárni, annak számos oka lehet. Elképzelhető tartós vagy rövid tartamú távollét, vagy más, a közvetlen eljárást megghiúsító körülmény.

A Gyer. 132. § (1) bek. c) pontja szerint annak a személynek, akit körülményei, ügyei vitelében akadályoznak, különösen, ha ismeretlen helyen tartózkodik, visszatérésében gátolva van, *eseti gondnokot* vagy *ügygondnokot* lehet kirendelni.

A Gyer. előbb nevesített rendelkezése, tévesen hivatkozik a Ket. 40. § (5) bekezdésében foglaltakra, az a szabály ugyanis kizárólag ügygondnok kirendeléséről rendelkezik. Nincs szinkronban a hivatkozott két szabály.

Jogszabálysértő a határozatok *kézbcsítésére* kirendelt *ügygondnok* ismeretlen személy képviselétére történő felhatalmazása. A kézbesítési ügygondnok és az ügygondnok nem azonos jogállásúak.⁴⁸

2. Ideiglenes és zárgondnok kirendelése

A Ptk. módosítására vonatkozó 2001. évi XV. számú törvény javaslatának vitájában felmerült az ideiglenes gondnokrendelés intézményének megszüntetése. Hack és Csákabonyi azzal érveltek, a gyámhivatal ne kapjon olyan hatáskört – a bíróság gondnokság alá helyezést kimondó döntésének hiányában –, hogy bárkinnek a cselekvőképességét érintő, azt korlátozó intézkedést tehessen. A jogalkotó az előbbi tiszteletreméltó álláspontot nem támogatta, az ideiglenes gondnokrendelési hatáskört a gyámhivatalok részére biztosította. Álláspontunk szerint, kivételesnek tekinthető, ha – a törvényi feltételek fennállása esetén – elő-

---

ügygondnokot kell kirendelni. Az ügygondnok felhatalmazás nélkül pénzt vagy dolgot nem vehetett át, egyezséget akkor köthetett, vitás dolgot akkor ismerhetett el, vagy erről akkor mondhatott le, ha a képviselt felet nyilvánvaló károsodástól óvta meg.

⁴⁸ BH. 2001/6. 134. sz. jogeset.

ször a bíróság a személyt gondnokság alá helyezi, és a gyámhivatal ezt követően rendel „végleges” gondnokot. A gondnokság alá helyezési eljárás – az esetek döntő többségénél a gyámhivatalnál – az ideiglenes gondnok kirendelésének kezdeményezésével indul meg. Az ideiglenes gondnok kirendelését követően történik a per kezdeményezése, gondnokság alá helyezés iránt. Az ideiglenes gondnokrendelés a gondnokság alá helyezés első mozzanataként fogható fel.

Az ideiglenes gondnok kirendelésére a hatályos szabályok alapján azonnali intézkedést igénylő esetben, és kivételesen akkor van lehetőség, ha a nagykorú személynek ügyei viteléhez szükséges belátási képessége – pszichés állapota vagy szellemi fogyatkozása miatt – tartósan, teljes mértékben hiányzik, és érdekeinek védelme más módon nem lehetséges. A jogintézmény „kérészetű”, mivel az erre feljogosított körnek a kirendeléstől számított 8 napon belül gondnokság alá helyezés iránt pert kell indítani. Az ideiglenes gondnokrendelés időtartamának korlátozására vonatkozó törekvések jól érzékelhetőek már a korábbi szabályozások alapján is.⁴⁹

A gyámhivatal ideiglenes gondnokot rendel abban az esetben is, ha az ideiglenes gondnokrendelés szükségességéről a bíróság dönt. A hatályos szabályozás alapján a bíróság kezdeményezheti ideiglenes gondnok kirendelését, a gyakorlatban erre azonban elvétve kerül sor.

A Ptk. és a Gyer. azonos módon rendelkezik, amikor kimondja, hogy az ideiglenes gondnok jogköre ügycsoportra terjed ki. A „gondnokoltat” csak addig, és annyiban lehet cselekvőképességében korlátozni, amennyiben – a szakorvosi vélemény alapján – az feltétlenül szükséges. A gyámhivatal nem vonhatja el a bíróság hatáskörét olyan tartalmú döntésével, hogy az ideiglenes gondnokot felhatalmazza teljes körű képviselőre.

A Ptké. 44. § (2) bekezdése szerint az ideiglenes gondnok jogköre a személyi ügyek intézésére és a vagyon felügyeletére terjed ki. A gyámhivatal előzetes hozzájárulásával az ideiglenes gondnok minden olyan intézkedést megtehet, amivel a személyt károsodástól óvja meg. Ezt biztosítja a Gyer. 135. (1) bek. d) pontja amelynek értelmében a vagyonleltárt az ideiglenes gondnokkirendelés előtt kell elkészíteni.

Az ideiglenes gondnok kirendelésének eljárásjogi sajátossága, hogy az elrendelő határozat ellen fellebbezésnek helye nincs, viszont a kirendelést követő 8 napon belül a gondnokság alá helyezés iránt a pert meg kell indítani. Figyelemmel arra, hogy az ideiglenes gondnok személyének kiválasztása mérlegelési jogkörben hozott döntés, elképzelhető lenne e tekintetben közigazgatási jogkörben a jogorvoslati lehetőség biztosítása. Az azonnali intézkedés hatályosulását lehetővé tenné a határozat azonnali végrehajthatóságának elrendelése.

⁴⁹ A 6/1969. (VIII. 30.) MM számú rendelet szerint a perindítási határidő 10 hónapra csökkent. Ugyanígy rendelkezett az 1/1974. (IV. 27.) OM számú rendelet: A 12/1987. (VI. 29.) MM számú rendelet a perindítási a kirendeléstől számított 3 hónapon belül határozta meg. A jelenleg hatályos Gyer. eredeti szabályozása ugyanerre 60 napot ír elő.

Ideiglenes gondnok kirendelési eljárásban be kellett szerezni a lakóhely szerinti illetékes, vagy a gyógykezelést ellátó pszichiátriai gondozó intézet szakvéleményét.

A szakvéleményből ki kell tűnni, hogy a személy belátási képessége teljesen, tartósan hiányzik. Amennyiben ez nem áll fenn, hiányzik az ideiglenes gondnok kirendeléséhez szükséges alapvető feltétel. A gyámhivatal vizsgálja az ideiglenes gondnok működésének szükségességét. Ehhez bizonyítékot szolgáltat a gondnokság alá helyezendő személy meghallgatása, környezettanulmány készítése. A gondnokoltat be kell vonni a sorsát jelentősen befolyásoló eljárásba. Az ideiglenes gondnok kirendeléséről szóló döntésről a „gondnokoltat”⁵⁰ értesíteni kell, a „gondnokolt” ügyfélnek minősül.

A jogszabály szerint – az ideiglenes gondnok kirendelését megelőzően – szükséges a hozzátartozók meghallgatása.

A Gyer. eredeti szabályozása szerint az ideiglenes gondnok kezdeményezhette az általa majdan képviselt személy szociális intézményben történő elhelyezését. Jogszabálysértő, ha az ideiglenes gondnok már a kirendelését megelőzően indítványozza, „gondnokoltja” szociális intézményben történő elhelyezését. Az ideiglenes gondnokot jogai és kötelezettségei leghamarabb a határozat kézhezvételét követő naptól illetik és terhelik.

Jogszabálysértő, ha a gondnokság alá helyezendő személy szociális otthonban történő elhelyezéséhez a hozzájárulást a Gyámhivatal a gondnok kirendelésével egyidejűleg vagy azt követően, de még a bíróság ideiglenes gondnokrendelés fenntartását kimondó végzését megelőzően adja meg. Erre a Gyer. 133. § (5) bekezdése értelmében csak a bíróság ideiglenes gondnokrendelés fenntartásáról rendelkező jogerős végzése alapján kerülhet sor.

A Gyer. 135. § (2) bekezdésében foglaltak szerint az ideiglenes gondnokrendelés hatálya a gondnokság alá helyezés iránti per jogerős befejezését követően a gondnok kirendelésével szűnik meg.

A *zárgondnok* kirendelésére – némi eltéréssel – lényegében az ideiglenes gondnok kirendelésére vonatkozó szabályok az irányadók.⁵¹ Zárgondnok kirendelését – a hatályos szabályozás – a gyámhivatal számára – bíróság által történő zárlat elrendelése nélkül is – biztosítja, amennyiben a gondnokság alá helyezendő személy vagyonának védelme zárlat elrendelését teszi szükségessé. Ugyanakkor a joggyakorlat azt mutatja, hogy ebben az esetben is a gyámhivatal inkább ideiglenes gondnok kirendelésével él, a zárgondnok kirendelése helyett. Álláspontunk szerint a jogalkotói szándék – a gondnokság alá helyezendő személy vagyonának védelmében – elsősorban a zárgondnok kirendelésére utal, ennek elsődlegességét nehéz megkérdőjelezni.

⁵⁰ A személyt még bíróság nem helyezte gondnokság alá.

⁵¹ Az 1/1974. (IV. 27.) OM számú rendelet 52. § (1) bekezdése alapján zárgondnok kirendelésére csak a bíróság megkeresése alapján volt lehetőség, és csak akkor, ha a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés iránti perben az alperes vagyonára zárlatot rendelt el.

3. Hivatásos, többes gondnokrendelés esetei

A Ptk. 19. § (3) bekezdésével összhangban lévő Gyer. 134. § (1) bekezdése szerint, ha nincs a cselekvőképességet érintő gondnokság alatt álló személynek olyan hozzátartozója, aki a gondnokság viselésére alkalmas, részére a gyámhivatal hivatásos gondnokot rendel.

A *hivatásos gondnok* büntetlen előéletű, aki a hatályos szabályozás szerint nem csak az önkormányzatnál foglalkoztatott, hanem fogyatékosokkal, szenvedélybetegekkel vagy pszichiátriai betegekkel foglalkozó társadalmi szervezet által ajánlott személy.

A magánjogi kódex tervezete elveti a társadalmi szervezetnek a hivatásos gondnokká rendelhető személyekre vonatkozó ajánlási jogát.

A hivatásos gondnok az eredeti szabályozás szerint 40, a hatályos szabályozás szerint legfeljebb 30 gondnokság alatt álló személy vonatkozásában láthat el gondnoki feladatokat. Települési önkormányzat illetékes szerveinél megkérdőjelezhető, hogy ez a szám tartható-e. A hivatásos gondnok kirendelését a gondnokolt tiltakozása esetén sem lehet mellőzni.

A Gyer. a 262/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdése alapján történt módosítása alapján szabályozza a *helyettes gondnok* intézményét. Abban az esetben lehet helyettes gondnokot kirendelni, ha a gondok feladatainak ellátásában tartósan akadályozva van. A helyettes gondnok kirendelése meghatározott időtartamra szól, és rendelkezik a képviselőhöz kapcsolódó jogosultságokkal, és terhelik a jogszabályokból adódó kötelezettségek. A gyámhivatal pontosan meghatározza a helyettesítés időtartamát, a jogosultságok és kötelezettségek tartalmát és körét. A helyettes gondnokot nyilvánvalóan csak a kirendelésének időszakára vonatkozóan terhelheti számadási és minden további kötelezettség. Álláspontunk szerint a helyettes gondnok kirendelése esetén, és annak megszüntetésekor pontosan meg kell határozni a feladat átadás-átvétel menetét és a számadására vonatkozó szabályokat. A helyettes gondnok intézményét a gondnokolt érdekeinek érvényesítése szempontjából fontosnak és nélkülözhetetlennek tartjuk.

4. A méhmagzat részére rendelhető gondnokság

A méhmagzat érdekei védelmének szükségességét a magzati érdek védelméről szóló 1992. évi LXXIX. tv. is meghatározza. A magzati védelemre való rászorultságot hangsúlyozza és magyarázza Bölcskei János.⁵² A méhmagzat részére rendelhető gondnokról a Ptk., továbbá a Gyer. rendelkezik. A Ptké. 7. § (1) bekezdése szerint méhmagzat részére gondnokot a gyámhivatal rendel ki. A gondnokrendelésnek hivatalból is van helye, továbbá bármelyik szülő vagy

⁵² BÖLCSKEI JÁNOS: A rászorultakról való gondoskodás a Családjogi Törvény és a Polgári Törvénykönyv rendelkezései tükrében. *Magyar Jog*, 1999. 3. szám 163. p.

nagyszülő, a jegyző és az ügyész is kérheti. A kirendelt gondnok olyan jogkörrel jár el, mint a gyám. Méhmagzat gondnoka esetében a jogalkotó nem végezte el a gyám és a gondnok elhatárolását. A Gyer. 132. § (4) bekezdés a) pontjában foglaltak szerint a méhmagzat részére a gyámhivatal gondnokot rendel, ha a születendő gyermek jogainak megóvása érdekében szükséges. A Gyer. 138. § (1) bekezdése szó szerint megismétli ugyanezt a szabályt, kiegészítve azzal a további esetkörrel, ha a gyermek és törvényes képviselője között érdekellentét áll fenn.⁵³ A méhmagzat részére gondnokot kell kirendelni, abban az esetben is, ha családi jogállásának rendezésére teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat megtételével kerül sor, továbbá ha az anya cselekvőképtelen vagy korlátozottan cselekvőképes. Nyilvánvaló, hogy a korlátozottan cselekvőképes személy teljes körűen saját maga képviseletére sem alkalmas, ezért a gondnokrendelés elengedhetetlen. Méhmagzat gondnokának kirendelése esetén a gondnok tevékenységének az időtartama meghatározott, a születés időpontjáig terjed. Ezt a szabályt erősíti Petrik Ferenc álláspontja „egyértelművé kell tenni a rendelkezésekben, hogy a méhmagzat jogképessége mind a személyhez fűződő, mind a vagyoni jogokra kiterjed, ezek a jogok a keletkezésükre visszaható hatállyal jönnek létre”.⁵⁴

---

⁵³ A korábbi Az 1/1974. (IV. 27.) OM számú rendelet hasonlóan szabályozott. Méhmagzat részére gyámhatóság gondnokot rendelt, ha az jogainak megóvása érdekében szükséges volt, közte és törvényes képviselője között érdekellentét állt fenn, végül ha az anya is kiskorú volt, vagy gondnokság alatt állt.

⁵⁴ PETRIK FERENC: Az új Polgári Törvénykönyvről. *Magyar Jog*, 2000. 3. szám.

GÉZA ZÁMBÓ

APPOINTMENT OF GUARDIAN BY PUBLIC GUARDIANSHIP AUTHORITY

Historical roots, present problems

(Summary)

In our study we try to give a complex introduction of the cases in which the public guardian authority can order guardianship.

The first part is based on our research into the history of law. At the beginning in Hungary the provisions related to guardianship were regulated together with those of the wardship. This is also typical of Werbőczy's activities in which the wardship is an issue of secondary importance to guardianship. He hardly took over the guardianship related Roman statutory rules or they were mistakenly interpreted.

In our historical discussions we explain the different cases of the first Hungarian guardianship law imposing judicial interdiction – XX Act/1877 – which already gives an exact definition of guardianship.

We also deal with the reasons for the 2001 year amendment of the regulations of the Civil Code referring to the disposing capacity guardianship and the appointment of a guardian. In connection with this we introduce stages of regulation by order related to the appointment of a guardian having no bearing on disposing power in chronological order.

The main point of our study falls to the explanation of the prevailing regulation related to the appointment of a guardian referring to the law enforcement practice of the analyzed public guardian authorities.